

Пам`ятка бухгалтера.

Суть лізингу

Відносини лізингу на законодавчому рівні регулюються трьома документами: Цивільним кодексом України (далі – ЦК) (§ 6 гл. 58), Господарським кодексом України (далі – ГК) (ст. 292) та Законом України «Про фінансовий лізинг» у редакції від 11.12.2003 р. № 1381-IV (далі – Закон про фінлізинг).

Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону про фінлізинг «фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу». Положення Закону застосовуються до відносин, які випливають із договору фінансового лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується придбати у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов, і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі).

Предмет лізингу

Предметом лізингу є неспоживча річ, яка характеризується індивідуальними ознаками і віднесена відповідно до законодавства до основних фондів.

На сьогодні лише Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» у редакції від 22.05.97 р. № 283/97-ВР (далі – Закон про прибуток) дає визначення терміна «основні фонди». Згідно із пп.8.2.1 цього Закону основними фондами визнаються «матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом».

Оподаткування операцій фінансового лізингу

Податок на прибуток

Законом про прибуток операції фінансового лізингу віднесені до операцій особливого виду. Порядок їх оподаткування регулюється нормами пп. 7.9.6 Закону про прибуток.

Облік об'єкта лізингу

Незважаючи на те що Законом про фінлізинг не передбачений перехід права власності на об'єкт фінансового лізингу в момент передачі об'єкта від лізингодавця до лізингоодержувача, для цілей оподаткування податком на прибуток у сторони, яка передає, така передача згідно із нормами абз. 3 пп. 7.9.6 Закону про прибуток прирівнюється до операції продажу об'єкта фінансового лізингу в момент такої передачі.

При цьому лізингоодержувач збільшує відповідну групу основних фондів на вартість об'єкта фінансового лізингу (без урахування процентів чи комісій, нарахованих або таких, що будуть нараховані на вартість об'єкта фінансового лізингу відповідно до договору) за наслідками податкового періоду, в якому відбувається така передача.

Лізинговий платіж

Лізинговий платіж для цілей оподаткування в тому періоді, в якому здійснюється його нарахування, збільшує у лізингоодержувача – валові витрати.

Однак валові витрати в лізингоодержувача збільшуються не на всю суму лізингового платежу, а лише на його частину. Так, пп. 7.9.6 Закону про прибуток визначено, що при нарахуванні лізингового платежу орендар збільшує валові витрати на частину лізингового платежу, яка дорівнює сумі відсотків або комісій, нарахованих на вартість об'єкта фінансового лізингу за результатами податкового періоду, в якому таке нарахування здійснюється. При цьому частина лізингового платежу, що сплачується в рахунок компенсації

частини вартості самого об'єкта фінансового лізингу, до складу валових витрат не включається. Датою збільшення валових витрат вважається дата нарахування такого платежу, а не його сплати.

Отже, виходячи з норм Закону про прибуток, лізинговий платіж розбивається лише на дві частини:

- 1) перша – відшкодовує вартість об'єкта лізингу;
- 2) друга – сума процентів або комісій, нарахованих на вартість об'єкта фінансового лізингу.

Амортизація

Відповідно до п. 1 ст. 18 Закону про фінлізинг амортизація на предмет лізингу нараховується згідно із законодавством, тобто відповідно до норм п. 8.3 і п. 8.6 Закону про прибуток. Як наголошувалося, відповідно до пп. 8.5.2 Закону про прибуток орендар збільшує балансову вартість відповідної групи основних фондів на вартість основних фондів, які надаються йому у фінансовий лізинг (оренду) у порядку, передбаченому для придбання ОФ. Податкова амортизація нараховується щоквартально, починаючи з кварталу, наступного за надходженням, зменшуючи оподатковуваний прибуток. Норми амортизації (для нових ОФ, придбаних після 01.01.2004 р.) встановлюються за пп. 8.6.1 Закону про прибуток.

Важливо зазначити, що якщо об'єкт лізингу планується повернути лізингодавцю, то, на нашу думку, доцільно для себе вести облік об'єкта окремо від групи, оскільки при його поверненні виникне необхідність у визначенні залишкової вартості та звичайної ціни, про яку зазначає пп. 7.9.6 Закону.

Поліпшення та ремонти

Поточний і капітальний ремонт, реконструкція, модернізація, технічне переозброєння та інші види поліпшення основних фондів, отриманих у фінансовий лізинг, здійснюється у загальному порядку відповідно до пп. 8.7.1 та п. 22.2 Закону про прибуток

ПДВ

Відповідно до п. 1.4 Закону України «Про податок на додану вартість» від 03.04.97 р. № 168/97-ВР (далі – Закон про ПДВ) операції із передачі майна за договором фінансового лізингу прирівнюються до операцій з поставки товарів.

Дата виникнення податкового кредиту у лізингоодержувача встановлена п. 7.5. Закону про ПДВ.

У лізингоодержувача право на податковий кредит на об'єкт фінансового лізингу виникає згідно із нормою пп. 7.5.3 Закону про ПДВ на дату фактичного отримання такого об'єкта від лізингодавця.

Операції з оплати вартості послуг за договором фінансового лізингу підлягають оподаткуванню ПДВ у загальному порядку згідно із пп. 3.1.1 Закону про ПДВ. При цьому за пп. 3.2.2 Закону про ПДВ виняток становить лише та частина лізингового платежу, яка є сумою процентів або комісій, нарахованих на вартість об'єкта фінансового лізингу, але в межах подвійної облікової ставки НБУ, встановленої на день нарахування таких процентів (комісій) за відповідний проміжок часу. Розраховується сума від вартості об'єкта лізингу, наданого у межах такого договору фінансового лізингу. За об'єктом фінансового лізингу, оціненого в іноземній валюті, сплата процентів з метою оподаткування визначається у гривнях за курсом валют, визначеним НБУ.

Звертаємо увагу, що та частина лізингового платежу, що є компенсацією вартості об'єкта лізингу, обкладається ПДВ у періоді його передачі лізингоодержувачу. Тому податкове зобов'язання в періоді нарахування лізингового платежу в цій його частині, що компенсує вартість об'єкта, уже не виникатиме.

Повернення об'єкта фінансового лізингу орендарем

Відповідно до норм Закону про фінлізинг предмет фінансового лізингу може бути повернений лізингодавцеві у випадку:

- 1) повернення лізингоодержувачем предмета лізингу після закінчення договору фінансового лізингу;
- 2) відмови лізингодавця від договору у разі несплати лізингових платежів чи їх прострочення.

У податковому обліку така операція трактується як зворотній продаж. Вартість об'єкта, що повертається, визначається за **звичайною ціною**, яка діє на момент зворотного продажу, але **не може бути меншою** від первісної вартості, зменшеної на величину амортизації (**податкової!**), нарахованої за період користування таким об'єктом (пп. 7.9.6 Закону про прибуток).

Податкове зобов'язання з ПДВ при зворотному продажі нараховується, виходячи із звичайної ціни об'єкта лізингу відповідно до п. 4.1 Закону про ПДВ.

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів.

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів справляється на підставі Закону України від 11.12.1991р. №1963-ХІІ «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів» зі змінами та доповненнями, яким визначено платників податку, об'єкти оподаткування, ставки та строки їх сплати. Згідно із Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» лізинг вважається фінансовим за певних умов (пп.1.18.2 п.1.18 ст.1 цього Закону), однією з яких є придбання орендаря об'єкта лізингу у власність протягом строку дії лізингового договору або в момент його закінчення за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі. Тобто передбачається обов'язкова подальша передача права власності на такі основні фонди, у тому числі на автомобільний транспорт, орендарю. У випадку передачі транспортних засобів у фінансовий лізинг платником податку з власників транспортних засобів є орендодавець, а сплата податку та подання розрахунку суми податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів повинна здійснюватися за місцем реєстрації транспортних засобів, незалежно від фактичного використання транспортного засобу.

Бухоблік фінлізингу

Загальні положення

Згідно із ч. 1 ст. 3 Закону України від 16.12.97 р. № 723/97-ВР «Про фінансовий лізинг» (далі – Закон про фінлізинг) предметом договору лізингу може бути неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів. При цьому слід звернути увагу, що у бухгалтерському обліку терміну «фінансовий лізинг» тотожний термін «фінансова оренда».

Відповідно до п. 4 П(С)БО 14 «Оренда» фінансова оренда – оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних із правом користування та володіння активом. Оренда вважається фінансовою за наявності хоча б однієї з наведених ознак:

- 1) орендар набуває права власності на орендований актив по закінченні строку оренди;
- 2) орендар має можливість та намір придбати об'єкт оренди за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання;
- 3) строк оренди становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта оренди;
- 4) теперішня вартість мінімальних орендних платежів з початку строку оренди дорівнює або перевищує справедливую вартість об'єкта оренди;
- 5) орендований актив має особливий характер. Це дає змогу лише орендареві використовувати його без витрат на його модернізацію, модифікацію, дообладнання;
- 6) орендар може подовжити оренду активу за плату, значно нижчу за ринкову орендну плату;
- 7) оренда може бути припинена орендарем, який відшкодує орендодавцю його втрати від припинення оренди.

Облік об'єкта фінансового лізингу

Орендар (лізингоодержувач) відображає в бухгалтерському обліку одержаний у фінансовий лізинг об'єкт одночасно як актив і зобов'язання за найменшою на початок строку оренди оцінкою:

- справедливою вартістю активу;
- теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів.

Сплата орендних платежів

При укладенні договорів фінансової оренди орендний платіж складається з двох частин:

- компенсації вартості обладнання;
- фінансових витрат орендаря.

Оскільки за П(С)БО 14 «Оренда» вартість обладнання відображається орендарем у періоді отримання об'єкта, тому із загальної суми орендного платежу слід виділити ту частину, яка є фінансовими витратами орендаря і відноситься до звітного періоду. Такі витрати відображаються на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати»

Поліпшення та ремонт майна

Бухгалтерський облік ремонтів, які здійснює орендар, потрібно розділити на дві категорії:

1. Ремонти, які здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані і ніяких додаткових економічних вигод підприємству не приносять (поточний ремонт та технічне обслуговування). У такому разі, слід керуватися п. 15 П(С)БО 7 «Основні засоби» і відносити такі витрати до витрат звітного періоду, відображаючи їх на відповідних рахунках 8-го чи 9-го класу.

2. Ремонти, які принесуть у подальшому підприємству додаткові економічні вигоди (капітальний ремонт, модернізація, поліпшення об'єкта). Облік таких ремонтів за фінансовою орендою регламентує п. 6 П(С)БО 14 «Оренда». Виходячи з цього пункту, витрати з ремонту спочатку слід капіталізувати на субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Надалі такі витрати збільшать балансову вартість об'єкта та будуть амортизуватися в його складі (п. 6 П(С)БО 14 «Оренда»). Необхідно пам'ятати, що нарахування амортизації в бухгалтерському обліку призупиняється на період реконструкції, модернізації, дообладнання та консервації об'єкта згідно із п. 23 П(С)БО 7 «Основні засоби».

Амортизація об'єкта фінансового лізингу

Амортизація нараховується орендарем протягом періоду очікуваного використання активу від вартості, за якою об'єкт було поставлено на облік. Періодом очікуваного використання об'єкта фінансового лізингу є строк корисного використання (якщо договором передбачено перехід права власності на актив до орендаря) або коротший з двох періодів – строк оренди чи строк корисного використання об'єкта фінансового лізингу (якщо переходу права власності на актив по закінченні строку оренди не передбачено).

Амортизацію слід відображати за кредитом субрахунку 131 «Знос основних засобів».

Таблиця. Облік операцій фінансового лізингу

№ з/п	Господарська операція	Бухгалтерський облік		Податковий облік	
		Дт	Кт	ВД	ВВ
	2. У лізингоодержувача				
1.	Отримано обладнання від лізингодавця	152	531	-	-
2.	Відображений податковий кредит з ПДВ	641	531	-	-
3.	Введений в експлуатацію об'єкт лізингу	104	152	-	-
4.	Включена до складу поточних частина довгострокових зобов'язань, що підлягає погашенню протягом першого року лізингу	531	611	-	-
5.	Нарахована сума винагороди, що підлягає сплаті в першому кварталі періоду строку лізингу	952	684	-	ВВ
6.	Відображений податковий кредит з ПДВ	641	684	-	-
7.	Списані з поточного рахунку в погашення заборгованості з лізингових платежів:				
	- погашення заборгованості за обладнання	611	311	-	-
	- погашення заборгованості за нарахованими відсотками	684	311	-	-